

Examining the Overall Form and Format of the Tehran Mayor's Interactions

Faeze Ghale Ghavand^{(1)*}

1. Master of Urban Management, Faculty of Architecture and Urban Planning, Iran University of Arts, Tehran, Iran.

ARTICLE INFO

Received: 21/05/2025

Accepted: 12/08/2025

PP. 158-175

Keywords:

Mayor's interactions, qualitative content analysis, Tehran Mayor's, form and format of interactions.

Number of references: 32

Number of figures: 0

Number of tables: 2

Abstract

Introduction: The mayor, as the person who can be held accountable and is the first person responsible for the management of the city, plays a key role in urban management. The mayor has duties in the departments of municipal organization affairs, one of which is leadership in local government. Leadership in local activities involves the public, and this requires leaders to address local concerns with other local stakeholders. Naturally, these stakeholders are drawn from local activities and work and local communities to include other local public institutions that directly or indirectly affect the local territory. Mayoral leadership depends on gaining power and skillfully using it. Mayors are leaders who define policy positions and demonstrate a high degree of effective political leadership. They must also strive to effectively facilitate interactions and teamwork within the organization. Therefore, effective mayoral leadership and the improvement of the city management complex depend on the mayor's interactions with other city actors.

The Purpose of the Research: The main goal of this research is to examine the overall form and format that characterize the interactions of the Mayor of Tehran.

Methodology: The research approach is qualitative. This research is considered descriptive in terms of internal objectives and applied research in terms of external objectives. In the data collection stage, a semi-structured interview method was used. Participants included urban experts, mayors (current and former) of Tehran, deputy mayors of Tehran, executive managers of Tehran Municipality, districts mayors of Tehran, members of Tehran City Council (current and former), and advisors to members of Tehran City Council commissions. Participants in this research were selected based on specific purposes (using methods such as snowball sampling), and their total number was 26, determined by the point of data saturation. To examine the legal form and format of the mayor of Tehran's interactions, the analysis of relevant documents and laws was used, and to analyze the form of existing interactions based on the perspective of urban experts, the qualitative content analysis method was utilized. ATLAS. ti 9 software was also used in the data management section.

Findings and Discussion: The Mayor of Tehran's interactions are based on three levels, including interaction with senior municipal managers, interaction with the city council, and interaction with the government. In the section of laws related to interactions, problems such as legal gaps, inadequacies and defects, lack of executive guarantees for the law, and lack of transparency and details for the implementation of the law are seen. The form and format of the mayor's intra-organizational interactions with senior managers is generally divided into two categories of meetings. The first category is formal meetings, and the second category is informal meetings. The form and format of the mayor's intermediate interactions (with the council) is of two types. The first category is legal and formal interactions, and the second category is conditional interactions. The form and format of the mayor's external interactions (with the government) is of two types. The first category is legal and formal interactions, and the second category is conditional interactions. As a result, there is a need to amend the laws and enact new laws related to the mayor's interactions.

Use your device to scan
and read the article online

Conclusion: The existing forms of interactions, based on the perspective of urban experts, fall into two general categories at all three levels. The first category is the official and legal interactions of the mayor, which are formed based on custom or the text of the law of these interactions. However, several factors, including the legal problems mentioned above, cause the creation of another category of interactions. This category of interactions is conditional interactions that are carried out conditionally, that is, they are conditional on conditions. This category of interactions provides the basis for lobbying and unhealthy interactions. Which, as a result, leads to corruption in urban management. Therefore, the facilitating leadership space of the mayor of Tehran, which should be a healthy space and encourage the participation and interaction of others, has become entangled in conditional and unhealthy interactions. In fact, the mayor, who should be a strong supportive facilitating leader and encourage the interaction of others with a participatory approach, has himself become entangled in conditional lobbying, which, as a result, leads to administrative impropriety in urban management.

Funding: There is no funding support.

Authors' Contribution: Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work

Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments: We thank everyone for their scientific advice on this article.

Highlight

- In the section of laws related to interactions, problems such as legal gaps, inadequacies and defects, lack of enforcement guarantees for the law, and lack of transparency and details for implementing the law are seen.
- The political weight of council members, as well as the council members' influence on the votes of other council members, are factors that lead the mayor to engage in interaction.

This paper is an open access and licenced under the [Creative Commons CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) licence.

©2024, UST. All rights reserved.

Cite this article: Qaleghvand, Fatemeh. (2025). A study of the general form and format of Tehran Mayor's interactions, *Urban Strategic Thought*, 3(1(5)), 158-175.

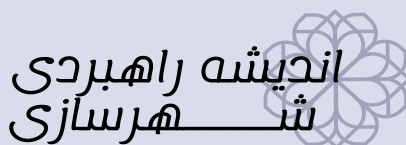
<https://doi.org/10.30479/ust.2025.22081.1196>

https://ut.journals.ikiu.ac.ir/article_3798.html?lang=en

*. Corresponding Author (Email: faeze.qaleghvand@gmail.com) / (Phone: [+989391922467](tel:+989391922467))

This article is taken from the author's master's thesis titled "Identifying the impacting factors on mayor's performance in the urban management system; Case study: The city of Tehran", which was defended by the first author with the guidance of the second author at Iran University of Arts.

شاپای الکترونیکی: ۱۷۹۱-۲۹۸۱

ناشر: دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

مقاله علمی-پژوهشی

بررسی شکل و قالب کلی تعاملات شهردار تهران

فائزه قلعه‌قوند^{(۱)*}

۱- کارشناسی ارشد مدیریت شهری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر ایران، تهران، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۳۰ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۲۱ صص: ۱۷۵-۱۵۸	مقدمه: رهبری شهردار به کسب قدرت و استفاده ماهرانه از آن وابسته است. شهرداران رهبرانی هستند که مواضع سیاست‌گذاری را مشخص کرده و درجه بالایی از رهبری سیاسی مؤثر را به نمایش می‌گذارند. همچنین باید تلاش کنند تا به شکلی اثربخش تعاملات و کارهای گروهی سازمان را نیز تسهیل کنند، بنابراین رهبری مؤثر شهردار و بهبود مجموعه مدیریت شهری در گرو تعاملات شهردار با سایر کنشگران شهری است و تعاملات روی مدیریت شهری اثرگذار است. هدف پژوهش: هدف اصلی این پژوهش، بررسی شکل و قالب کلی تعاملات شهردار تهران است. روش‌شناسی: رویکرد پژوهش، کیفی است. این پژوهش از جنبه اهداف درونی، توصیفی و از جنبه اهداف بیرونی، یک پژوهش کاربردی محسوب می‌شود. در مرحله گردآوری داده‌ها از شیوه مصاحبه نیمه ساختاریافته بهره گرفته شده است. مشارکت‌کنندگان در این پژوهش به شکل هدفمند انتخاب شدند و تعداد آن‌ها وابسته به رسیدن به اشباع داده ۲۶ نفر بود. برای بررسی شکل و قالب قانونی تعاملات شهردار تهران از تحلیل اسناد و قوانین مربوطه و در تحلیل شکل تعاملات موجود بر اساس دیدگاه متخصصین شهری، از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده شده است. در بخش مدیریت داده‌ها نیز نرم‌افزار (ATLAS.ti 9) مورد استفاده قرار گرفته است. یافته‌ها و بحث: شکل و قالب کلی تعاملات شهردار تهران در عمل، در هر سه سطح تعامل درونی، میانی و بیرونی در دو دسته کلی جای می‌گیرد. دسته اول تعاملات رسمی و قانونی است و دسته دوم تعاملات مشروط شهردار است. تعاملات شهردار به طور کلی به قوانین، سلیقه و سبک مدیریتی شهردار وابسته است. نتیجه‌گیری: قوانین نیاز به بازنگری اساسی دارند تا در وهله اول قوانین موجود، شفاف‌تر شوند و جزئیات بیشتری برای آن اندیشیده شود، نارسایی‌ها و نقص آن رفع شود و ضمانت اجرایی برای آن لحاظ شود. در ادامه، تعاملات مشروط، زمینه لابی‌گری و تعاملات ناسالم را فراهم می‌کند که در نتیجه فساد در مدیریت شهری را در پی دارد. نکات برجسته: - در بخش قوانین مرتبط با تعاملات، معضلاتی از قبیل خلاء قانون، نارسایی و نقص، نبود ضمانت اجرایی برای قانون و نبود شفافیت و جزئیات برای اجرای قانون دیده می‌شود. - وزن سیاسی اعضای شورا و همچنین قدرت تأثیرگذاری عضو شورا در آرای سایر اعضای شورا عواملی هستند که منجر می‌شوند شهردار به تعامل روی بیاورد.

واژگان کلیدی:

تعاملات شهردار، تحلیل محتوای کیفی، شهردار تهران، شکل و قالب تعاملات.

تعداد منابع: ۳۶

تعداد اشکال: ۰

تعداد جداول: ۲

ارجاع به این مقاله: قلعه‌قوند، فائزه. (۱۴۰۴). بررسی شکل و قالب کلی تعاملات شهردار تهران، اندیشه راهبردی شهرسازی، ۳(۱۵۱)، ۱۷۵-۱۵۸.

این مقاله به صورت دسترسی باز و با مجوز Creative Commons CC BY-NC 4.0 قابل استفاده است.

©2024, UST. All rights reserved.

doi <https://doi.org/10.30479/ust.2025.22081.1196>

* نویسنده مسئول (رایانامه: faeze.qalevand@gmail.com) / (تلفن: ۰۹۳۹۱۹۲۲۴۶۷)
این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نگارنده با عنوان «شناسایی عوامل مؤثر بر عملکرد شهرداران در نظام مدیریت شهری؛ موردپژوهی: شهر تهران» است که در دانشگاه هنر ایران دفاع شده‌است.

۱- مقدمه و بیان مسئله

شهردار یا مدیر شهر به عنوان فردی که می تواند اداره کننده و اولین شخص مسئول در قبال مدیریت شهر باشد، نقش کلیدی در مدیریت شهری ایفا می کند (مطهری، ۱۳۹۵). شهردار یا مدیر شهر در اداره امور سازمان شهرداری وظایفی دارد که یکی از این وظایف هدایت و رهبری است (ایمانی جاجرمی، ۱۴۰۰). رهبری در حکومت محلی فعالیت های گسترده ای را شامل می شود و این امر رهبران را ملزم می کند برای رسیدگی به نگرانی های محلی با سایر ذینفعان محلی تعامل داشته باشند که این ذینفعان از کسب و کارهای محلی و جوامع محلی گرفته تا سایر نهادهای عمومی محلی را شامل می شوند که به شکل مستقیم یا غیرمستقیم در قلمرو حکومت محلی هستند. بنابراین رهبری شهردار به تعاملات وی با سایر نهادهای عمومی و محلی گره خورده است.

توانایی مدیران شهری برای رهبری را همچنین می توان در چارچوب توانایی آن ها در شکل دادن به دستور کار شورای شهر، ایجاد روابط اجتماعی و جهت دهی سازمان تحلیل کرد (Oliver, 2012). از شهرداران انتظار می رود تا با شیوه رهبری خود زمینه حرکت شهر را در جهت مناسب فراهم کنند. بنابراین آن ها نه تنها رهبرانی هستند که مواضع سیاست گذاری را مشخص می کنند بلکه باید تلاش کنند تا به شکلی اثربخش تعاملات و کارهای گروهی سازمان را نیز تسهیل کنند. از این رو اهمیت تعاملات شهردار با سایر کنشگران شهری از جمله شورای شهر و مدیران ارشد شهرداری مشخص می شود. به عبارت دیگر رهبری مؤثر شهردار در گرو نحوه تعاملات درون سازمانی (تعاملات شهردار با مدیران اجرایی) و همچنین بخشی از تعاملات برون سازمانی (تعاملات شهردار با اعضای شورای شهر) است.

در وهله بعدی شهردار باید درجه بالایی از رهبری سیاسی مؤثر را به نمایش بگذارد تا بتواند بر روی مسائلی که با آن ها مواجه است، تأثیرگذار باشد. امروزه از شهردار انتظار می رود که تصمیم های محلی اثربخشی بگیرد و مشروعیت سیاسی لازم را برای حکومت محلی به ارمغان آورد. شهردار به عنوان تصمیم گیرنده ای توانا، پاسخده،

انعطاف پذیر و پاسخگو شناخته می شود که قادر به جلب حمایت شهروندان محلی است (Kopric et al., 2017). بر همین اساس می توان گفت نحوه تعاملات شهردار با مردم و حکومت مرکزی (دولت) تأثیر زیادی در رهبری شهردار دارد.

در نظام مدیریت شهری ایران در محیط داخلی می توان چنین گفت که ساختار سازمانی کنونی شهرداری تهران، مجموعه ای است از سازمان های اداری سلسله مراتبی و سازمان های وابسته به آن که فعالیت های آن زیر نظر شهردار تهران، در چند معاونت انجام می شود (مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران، ۱۳۹۴). بنابراین از مهم ترین وجه تعاملات شهردار در درون سازمان شهرداری می توان به تعاملات وی با معاونین یا کابینه اش اشاره کرد. همچنین در محیط میانی سازوکارهای نظارت و تعادل بخشی بین شورا و شهردار به طور شفاف مشخص نشده است به همین دلیل رابطه شهردار و شورا دچار تنازع و اختلاف است. در نهایت در محیط بیرونی ارتباطات شهردار با مدیران سطح ملی بسیار پایین است و قدرت پایین شهرداران در شبکه سازی، کارایی آن ها را نیز تحت تأثیر قرار داده است (مطهری، ۱۳۹۵).

فضای رهبری در شهر تهران به عنوان پایتخت و مهم ترین کلان شهر کشور، از طرفی به دلیل ویژگی ها، چالش ها و مسائل توسعه شهری در این شهر و از طرف دیگر به دلیل سیاسی بودن عموم شهرداران، پیچیدگی های بیشتری نیز دارد. با توجه به مطالب عنوان شده، رهبری مؤثر شهردار و بهبود مجموعه مدیریت شهری در گرو تعاملات شهردار با سایر کنشگران شهری است. بنابراین این پژوهش تلاش می کند شکل و قالب کلی تعاملات شهردار تهران را در محیط درونی (تعاملات شهردار با مدیران اجرایی در ساختار سازمانی شهرداری)، در محیط میانی (تعاملات شهردار با شورای شهر) و در محیط بیرونی (تعاملات شهردار با حکومت مرکزی و مردم^۲) شناسایی کند. چگونگی و شکل و قالب کلی تعاملات شهردار تهران از دو جنبه روی کاغذ و در عمل مورد بررسی قرار بگیرد تا دیدگاه روشن تری در راستای تعاملات شهردار تهران بدست آید بنابراین هدف اصلی این پژوهش، بررسی شکل و قالب کلی تعاملات

کارکنان در دفتر شهردار میدان (اندونزی) و کار تیمی به عنوان متغیر مداخله گر پرداخته اند. نتایج نشان می دهد توانایی سازگاری، مهارت های ارتباطی و محیط کاری به طور مستقیم و مثبت و قابل توجهی بر کار تیمی و عملکرد کارکنان تأثیر می گذارد (Rachmawati et al., 2021).

ویج^۹ در سال ۲۰۲۰ در پژوهشی با عنوان «ارتباط شهرداران: محتوا و شکل گیری شبکه های اطلاعاتی توپیتتر»، با تحلیل محتوای حساب های توپیتتر شهرداران ۱۰۰ شهر بزرگ ایالت متحد آمریکا به بررسی ۱- میزان ارتباط شهرداران ۱۰۰ شهر بزرگ ایالات متحده در فضای مجازی (توپیتر)؛ ۲- پیام هایی که ایجاد می کنند؛ و ۳- عواملی که بر انجمن های سیاسی آن ها تأثیر می گذارد، پرداخته است. نتایج نشان می دهد که ۱- عمده پیام ها شامل انواع پیام های رایج، از جمله ارائه مطلوب، اقدامات نمادین و بیانیه های موضع گیری سیاسی است؛ ۲- شهرداران با هم تایان برجسته از همان حزب سیاسی که نماینده شهرهای بزرگ تر هستند و دنبال کننده های بیشتری دارند (یعنی حساب های محبوب تر) بیشتر ارتباط برقرار می کنند؛ و ۳- شکل گیری پیوند بیشتر مربوط به خود تبلیغی و بازاریابی سیاسی است و هدف تبادل تجربیات کمرنگ تر است (Wukich, 2020).

کارستن^{۱۰} در سال ۲۰۱۹ در پژوهشی با عنوان «آنچه شوراها از شهرداران تسهیلگر انتظار دارند: شایستگی های رهبری مطلوب در آگهی های شغلی شهرداری هلند و چگونگی تأثیرپذیری آن ها از اندازه شهرداری»، به بررسی شایستگی های رهبری مطلوب در آگهی های شغلی شهرداری هلند و چگونگی تأثیرپذیری آن ها از اندازه شهرداری از طریق بررسی ۲۳۱ آگهی فرصت شغلی شهردار می پردازد. طبق نتایج این پژوهش رفتار اخلاقی مناسب، عمل به عنوان یک رابط در داخل حکومت محلی و فراتر از آن و همچنین قدرت، همدلی و مهارت ارتباطی مهم ترین ویژگی های مورد نظر برای نامزدهای شهرداری است. همچنین نتایج این پژوهش نشان می دهد که اندازه شهرداری بر مطلوبیت شایستگی های رهبری تأثیر می گذارد اما تأثیر آن محدود است (Karsten, 2019). **گراهام^{۱۱}** در سال ۲۰۱۸ در رساله دکتری خود با عنوان «رهبری شهرهای کانادایی بررسی

شهردار تهران از دو جنبه روی کاغذ و در عمل است. همچنین بررسی جایگاه شهردار تهران به عنوان مورد پژوهی در این پژوهش به دلیل در اختیار قرار دادن دیدگاهی روشن در بررسی نظام مدیریت شهری ایران، اهمیت ویژه ای دارد.

۲ - پیشینه پژوهش

در این قسمت، مروری بر پژوهش های فارسی و انگلیسی مرتبط با موضوع انجام شده است. در پژوهش های فارسی عمدتاً به روش های انتخاب شهردار پرداخته شده و کمتر به تعاملات او توجه شده است. در مقابل، پژوهش های انگلیسی با دقت و جزئیات بیشتری به بررسی موضوع رهبری شهردار پرداخته اند و بر اهمیت نقش، جایگاه و قدرت شهردار در سیستم های حکومتی محلی تأکید کرده اند. اما با این حال به موضوع تعاملات شهردار در سطوح مختلف توجه زیادی نشده است. با توجه به این که شکل و قالب کلی تعاملات شهردار در شهر تهران از اهمیت بالایی برخوردار است، نیاز است تا این موضوع بررسی شود. با توجه به موضوع پژوهش، خلاصه ای از مطالعات و پژوهش های انجام شده در زبان های فارسی و انگلیسی به شرح زیر ارائه می شود:

بیلینسکا و همکاران^{۱۲} (۲۰۲۱)، در مقاله «معیارهای نوین اثربخشی شهردار به عنوان رهبر در نظام حکومت محلی»، به بررسی معیارهای نوین اثربخشی فعالیت شهردار به عنوان رهبر در نظام خودگردانی محلی پرداخته است. طبق نتایج این پژوهش معیارهای اجتماعی^۴، فکری^۵، اقتصادی^۶ و رویه ای^۷ از مهم ترین معیارهای اثربخشی شهردار در اوکراین هستند و مهم ترین معیار شکل های سازمانی و قانونی فعالیت شهردار، معیار اجتماعی است (Bilynska et al., 2021).

رشمات و همکارانش^۸ در سال ۲۰۲۱ در مقاله «تأثیر توانایی سازگاری، مهارت های ارتباطی و محیط کاری (به عنوان متغیرهای مداخله گر) بر عملکرد شهرداری میدان به عنوان کار گروهی»، با نمونه گیری تصادفی ساده از جامعه آماری کارکنان شهرداری میدان با تعداد نمونه ۲۳۲ نفر- تجزیه تحلیل آماری و تحلیل مسیر به تحلیل تأثیر سازگاری، مهارت های ارتباطی و محیط کاری بر عملکرد

«بررسی نقش و قدرت شهردار در نظام مدیریت شهری ایران: موردپژوهی شهردار تهران» با هدف بررسی نقش و قدرت شهردار تهران بر روی کاغذ و در عمل در نظام مدیریت شهری و با رویکرد آمیخته (کمی-کیفی) برای تبیین مفهوم قدرت بر روی کاغذ، بررسی قوانین، آیین‌نامه‌ها و لایحه‌های مرتبط در بررسی قدرت شهردار در عمل، ادراک شهروندان از طریق پرسشنامه و ادراک مدیران شهری از طریق مصاحبه انجام شده است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد قدرت در عمل شهردار با قدرت بر روی کاغذ وی مطابقت ندارد و شهرداران وابسته به هویت فردی و حمایت سیاسی، اقداماتی فراتر از قانون و بر روی کاغذ انجام می‌دهند و نیز ادراک مدیران شهری و شهروندان از نقش و قدرت شهردار متفاوت است.

مرادی (۱۳۹۵)، در پژوهشی با عنوان «آنچه مدیران شهری باید بدانند: گام اول؛ شهرداران نواحی» به‌طورکلی در فصول مجزا به ارائه ۱- راهبردهایی برای شکوفایی قابلیت‌های شهردار ناحیه؛ ۲- زمینه‌هایی برای توانمندسازی شهرداران نواحی؛ ۳- دستورالعمل‌ها و خط مشی‌هایی برای شهردار ناحیه؛ و ۴- چک لیست‌های مدیریتی برای شهرداران نواحی پرداخته است.

مطهری (۱۳۹۵)، در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان «بررسی تطبیقی روش انتخاب شهردار در ایران و هفت کشور اروپایی» به مطالعه تطبیقی روش انتخاب شهردار در ایران و هفت کشور اروپایی پرداخته است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد انتخاب مستقیم شهردار می‌تواند موجب افزایش کارایی، مسئولیت‌پذیری، هماهنگی و قدرت شهردار شود. اگر چه همراه با آن تغییرات دیگری در خصوص حدود وظایف و اختیارات حکومت محلی، نحوه عزل و انتصاب شهردار و کابینه وی، شفافیت قوانین در خصوص نظارت و کنترل شورا بر شهردار، حذف درآمدهای ناپایدار از بودجه شهرداری و حذف ساختار مجزای اداره امور شهر موجب فزونی ارتقاء عملکرد سیستم مدیریت شهری و شهردار خواهد شد. با بررسی پژوهش‌های پیشین و وجود خلأ هم در پژوهش‌های خارجی و به‌ویژه در پژوهش‌های داخلی، بررسی شکل و قالب کلی تعاملات شهردار، مهم‌ترین نوآوری این پژوهش محسوب می‌شود.

شهرداران شهری» به بررسی دقیق نقش و قدرت شهردار در ده شهر از کانادا با بررسی متون قانون و مصاحبه می‌پردازد. طبق نتایج این پژوهش شهرداران شناخته‌شده‌ترین مقام‌های محلی هستند که در سطوح منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی، صدای شهر خود هستند. قدرت شهرداران از منظر شاخص‌های نهادی (قدرت روی کاغذ) محدود به نظر می‌رسد. از طرفی بررسی قدرت شهرداران در عمل، پیچیده‌تر و وابسته به هر نمونه و زمینه است اما به نظر می‌رسد قدرت هر شهردار در عمل در مقاطع زمانی مختلف متفاوت باشد. به‌طورکلی شهرداران تأثیر زیادی بر حاکمیت محلی در شهرهای خود دارند. این مهم‌ترین بُعد از قدرت شهرداران در کانادا است. در واقع قدرت شهرداران کانادایی، متفاوت است و روی حاکمیت محلی و ارتباطاتشان اثرگذار است و به عوامل مختلفی بستگی دارد یعنی صرفاً وابسته به قانون نیست (Graham, 2018).

هدلام و هدبورن^{۱۳} در سال ۲۰۱۲ مقاله‌ای با عنوان «تفاوتی که یک شهردار ایجاد می‌کند؛ مطالعه موردی: مدل مدیریت شهرداری لیورپول» با استفاده از یک روش نوآورانه تجزیه و تحلیل رویدادها، بررسی می‌کنند که این مدل رهبری در مقایسه با مدل قبلی خود چقدر متفاوت است. نتایج این تحقیق کمی نشان می‌دهد که نقش جدید شهردار به «مدیریت شهر» کمتر مربوط می‌شود و بیشتر مربوط به «نماینده‌گی شهر» به‌خصوص در سطوح سیاسی ملی و بین‌المللی است که این امر در تحقق این مدل خاص رهبری سیاسی و اجرایی شهرهای انگلستان پیامدهای مثبتی دارد (Headlam & Hepburn, 2017).

الیور^{۱۴} در سال ۲۰۱۲ در رساله دکتری خود «چگونه یک مدیر شهر مؤثر باشیم: بینش روایی از رهبران» به تجزیه و تحلیل آنچه برای یک مدیر مؤثر شهری لازم است با استفاده از مصاحبه نیمه ساختاریافته روایی پرداخته است و در بخش نتایج به ارائه راهکارهای مؤثر برای شهرداران در زمینه نحوه ورود به شغل شهردار، کمک به شورای شهردار حوزه سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی استراتژیک موفق، تشکیل تیم اجرایی قوی، هدایت شهر در بحران‌ها و به روز ماندن در حوزه مدیریت شهری اشاره کرده است (Oliver, 2012).

فرج (۱۴۰۱)، در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان

۳-۲- رهبری شهردار

تعامل به معنای با یکدیگر دادوستد کردن و به معنای تبادل، تلاش و یا همکاری بین افراد یا گروه‌ها است. امروزه این واژه به همکاری نهادها، کشورها و گروه‌هایی اطلاق می‌شود که در زمینه‌های مختلف همکاری می‌کنند که در زمینه سیاسی نیز باعث همکاری نهادهای دولتی و افزایش امکانات و سرمایه‌های اجتماعی و نهایتاً توسعه اجتماعی خواهد بود که در نهایت باعث کاهش آسیب‌های جامعه شهری و تسهیل امر توسعه اجتماعی در جامعه و شهر خواهد بود (نبوی، ۱۳۸۸). در عصر جهانی‌شدن، تعاملات سیاسی و روابط میان مقام‌های دولتی و مسئولان یکی از مهم‌ترین راه‌های پیشبرد توسعه و به منزله کلی پیشرفت است، امروزه تنوع نهادهای دولتی، خصوصی، گروه‌ها و... در جامعه تعاملات را بسیار پیچیده کرده است و این پیچیدگی باعث تنگ‌تر شدن عرصه رقابت و خودنمایی در کسب امکانات و سرمایه و ایجاد توسعه خواهد بود، این امر هدفمندی و اصولی بودن تعاملات و روابط به‌خصوص در عرصه سیاسی را سخت‌تر کرده است (زارع شاه‌آبادی و فتاحی دولت‌آبادی، ۱۳۹۸). در نظام مدیریت شهری کنشگران متعددی در حال ایفای نقش‌های تعریف‌شده خود هستند. نیاز است تا این کنشگران ارتباط و تعامل مناسب و کافی با یکدیگر داشته باشند تا مدیریت شهری و ارائه خدمات به شهروندان حرکتی روبه‌جلو داشته باشد.

۳-۲-۱- تعاملات شهردار با مدیران اجرایی در ساختار سازمانی شهرداری

رهبری سازمان بخشی از رهبری است که سازمان را در دستیابی به اهداف سازمانی رهبری می‌کند. در تعاریف گسترده از رهبری می‌توان دریافت که رهبری کردن شامل فرایندهای تأثیرگذاری در تعیین اهداف سازمانی، انگیزش رفتار پیروان برای دستیابی به اهداف، تأثیرگذاری برای بهبود گروه و عملکرد آن‌ها است. علاوه بر این موارد، حتی بر تفسیر رفتار و عملکرد پیروان خود، سازمان‌دهی و فعالیت برای دستیابی به اهداف اثرگذار است. رهبری حتی در حفظ روابط تعاونی و کار گروهی در جلب حمایت و همکاری افراد خارج از گروه یا سازمان نیز مؤثر است. از آن جایی

هر چند رهبری شهردار در پژوهش‌های خارجی تا حدی موردبررسی بوده است و مواردی نیز به‌صورت غیرمستقیم برای بهبود تعاملات شهردار مطرح شده است اما در پژوهش‌های فارسی موضوع تعاملات شهردار مغفول مانده است و در وهله اول نیاز است که شکل کلی تعاملات بررسی شود تا در پژوهش‌های آتی به سایر ابعاد تعاملات شهردار پرداخته شود.

۳- مبانی نظری

۳-۱- رهبری شهردار

اثر بخشی مدیریت شهری با توانایی مدیر شهر برای رهبری مؤثر ارتباط مستقیم دارد (Oliver, 2012: 9). رهبر مؤثر شدن چیزی نیست که به‌طور جادویی زمانی اتفاق بیفتد که فرد به مقامی انتخاب می‌شود؛ بلکه مهارت‌های رهبری باید آموخته شود. هر چند پاسخ واحدی برای نحوه تبدیل یک شهردار به یک رهبر مؤثر وجود ندارد و شرایط در شهرهای مختلف متفاوت است (Graham, 2018: 144) ولی با این وجود شهردار بالاترین منصب انتخابی را در شهرداری اشغال می‌کند و انتظار می‌رود که رهبری لازم را برای حفظ حرکت شهر در جهت مناسب فراهم کند. شهردار ایده‌آل، تسهیل‌کننده‌ای است که تعامل مثبت و سطح بالایی از ارتباط را بین مسئولان شهر و همچنین مردم ترویج می‌دهد و نیز در تعیین اهداف و سیاست‌گذاری‌ها شورا را راهنمایی می‌کند. این ویژگی‌ها به این معنا نیست که مدیران شهری چهره‌های منفعل یا بی‌اساسی در مدیریت شهری هستند.

بلکه منعکس‌کننده این واقعیت است که مدیران این تعهد اخلاقی را می‌پذیرند که از رهبری خود در خدمت مقام‌های منتخب و شهروندان جامعه استفاده کنند و در کل شهردار در تقاطع راه‌های ارتباطی شورا، مدیران و کارکنان شهر و مردم فعالیت می‌کند. این مکان پایه و اساس رهبری مؤثر را ایجاد می‌کند (Svara, 2003). پس رهبری مؤثر شهردار زمانی اتفاق می‌افتد که شهردار دیگر کنشگران از جمله مدیران ارشد، اعضای شورای شهر و حکومت مرکزی را به مشارکت و یاری بطلبد و با تعامل صحیح به رهبری شهر بپردازد.

سیاست‌ها را اداره یا اجرا کند. این تمایز در ظاهر ساده به نظر می‌رسد اما می‌تواند باعث سردرگمی و خصومت میان آن‌ها شود. درست است که شهردار سیاست‌گذاری نمی‌کند؛ اما به‌عنوان مدیر اجرایی منتخب، قطعاً مناسب است که شهردار گزینه‌های سیاست‌گذاری و توصیه‌های خود را به شورا ارائه دهد. این بخشی از نقش رهبری شهردار است.

۳-۲-۳- تعاملات شهردار با شورای شهر

بسیاری از مبرم‌ترین مسائلی که شهرها در قرن بیست و یکم با آن مواجه هستند را نمی‌توان توسط یک سازمان حل کرد، بنابراین مدیران شهر باید در کارکردن با سایر سازمان‌های دولتی در سطوح فدرال، ایالتی و ملی مهارت داشته باشند (Frederickson, 1999). برای مدیران شهری، جدا کردن شغل خود از حوزه سیاست دشوار است. سابقه طولانی پژوهش‌ها نشان می‌دهد که دولت‌های محلی و سیاست اغلب باهم تلاقی می‌کنند. جهت‌گیری سیاسی مدیران شهری با مشارکت آن‌ها در سیاست‌گذاری، ارتباط مستقیمی دارد (Demir & Reddick, 2014). شهرداران برای ایفای نقش رهبری نیاز به بحث و مذاکرات با سایر سطوح دولتی دارند؛ بنابراین باید برای روابط شخصی شهرداران با رهبران کلیدی دولت ارزش قائل شد (Graham, 2018). دسترسی مراجع محلی به مقامات مرکزی، روی دیگر کنترل عمودی حکومت مرکزی محسوب می‌شود، به این معنا که هر چقدر بر شدت کنترل عمودی و اعمال قدرت دولت مرکزی بر مراجع محلی افزوده شود، از میزان تأثیرگذاری مراجع محلی بر سیاست‌های بالادست کاسته می‌شود. مشروعیت و اهمیت دسترسی ناشی از اقتدار و نفوذی است که سیاستمداران و مراجع محلی منتخب از رأی مستقیم مردم کسب می‌کنند و بر این اساس، منافع و ترجیحات جامعه محلی را در روابط ملی-محلی نمایندگی می‌کنند (Ladner et al., 2019). دیدگاهی که در این حوزه وجود دارد این است که شهردار انتخاب‌شده به حمایت از روابط و ارتباطات خارجی، به‌ویژه ارتباط با دولت مرکزی کمک می‌کند. برای دولت مرکزی مفید است که یک نفر بتواند با آن‌ها

که شهردار نیز رهبر سازمان شهرداری محسوب می‌شود، انتظار می‌رود با تعیین اهداف سازمانی و سازمان‌دهی فعالیت‌های شهرداری باعث تأثیرگذاری و انگیزش کارکنان و پیروانش در دستیابی به اهداف سازمان شود (HA et al., 2020). شهرداران و مدیران شهری مؤثر برای این که بتوانند، بالاترین سطح خدمات عمومی را به جامعه ارائه کنند، نیاز به کارکنان اداری مناسب دارند. اولین کاری که مدیر شهر می‌تواند برای اطمینان از ارائه بالاترین سطوح خدمات انجام دهد، ایجاد یک تیم اجرایی است که متشکل از بهترین مدیران در حرفه‌های مربوطه است که مدیر شهر توانسته است آن‌ها را استخدام کند. همچنین در ادامه علاوه بر استخدام، توسعه و حفظ و نگهداری یک تیم اجرایی قوی برای موفقیت و اثربخشی یک مدیر شهری بسیار مهم است؛ زیرا توانایی مدیران شهری برای توسعه و حفظ برنامه‌های اجرایی قوی به توانایی رؤسای بخش‌های اجرایی در اجرای موفقیت‌آمیز و اجرای برنامه‌های مختلف تحت نظر خود مدیر شهر یا شهردار بستگی دارد. به همین دلیل است که داشتن افراد مناسب به‌عنوان رؤسای بخش برای موفقیت کلی مدیر شهری بسیار مهم است. پس می‌توان دریافت مدیر شهر عموماً به‌عنوان تسهیل‌کننده است و بیشتر وقت خود را صرف رفع موانعی می‌کند که سران بخش‌های مختلف را از دستیابی به اهدافشان باز می‌دارد (Oliver, 2012).

۳-۲-۲- تعاملات شهردار با شورای شهر

ایجاد روابط قوی با همکاران شورا و سایر رهبران سیاسی، مدیران و گروه‌ها و افراد در جامعه اهمیت زیادی دارد و به‌عنوان یک موضوع کلی تأثیرگذار بر تمامی جنبه‌های نقش شهردار به‌حساب می‌آید. توانایی یک شهردار برای تقویت روابط مثبت و حفظ حمایت این گروه‌ها به‌عنوان یک عنصر حیاتی برای موفقیت یک شهردار محسوب می‌شود؛ اما نکته حائز اهمیت این است که رابطه میان شهردار و شورا چه به‌صورت جمعی و چه فردی، همواره پیچیده و پرتنش است (Graham, 2018). به‌طورکلی وظیفه شورا این است که برای شهر سیاست‌گذاری کند و وظیفه شهردار این است که آن

مذاکره کند. شهردار نیز همین احساس متقابل را دارد که دولت اکنون می‌داند که «با چه کسی» سروکار دارد (Fen- wick & Johnston, 2020)؛ بنابراین اهمیت ارتباط و تعامل شهردار و سازمان شهرداری با دولت، روشن است.

۴- روش پژوهش

پژوهش پیش رو بر اساس رویکرد کیفی انجام شده است. از نظر اهداف درونی، ماهیتی توصیفی دارد و از منظر اهداف بیرونی به‌عنوان یک پژوهش کاربردی شناخته می‌شود. در مرحله گردآوری داده‌ها در رابطه با شناسایی طرف مقابل تعاملات شهردار تهران و شکل کلی تعاملات شهردار بر اساس آنچه در مدیریت شهری روی می‌دهد (شکل و قالب تعاملات شهردار تهران در عمل) از روش مصاحبه نیمه‌ساختار یافته استفاده شده است. در این پژوهش مشارکت‌کنندگان شامل متخصصین حوزه شهری، شهرداران (فعلی و پیشین) تهران، معاونان شهردار تهران، مدیران اجرایی شهرداری، شهرداران مناطق شهر تهران، اعضای شورای شهر (فعلی و پیشین) و مشاوران اعضای کمیسیون‌های شورای شهر بودند. مشارکت‌کنندگان در این پژوهش به شکل هدفمند (به

کمک شیوه‌هایی نظیر گلوله برفی) انتخاب شدند و تعداد آن‌ها وابسته به رسیدن به اشباع داده ۲۶ نفر بودند. برای بررسی شکل و قالب قانونی تعاملات شهردار تهران (شکل تعاملات شهردار تهران بر روی کاغذ) از تحلیل اسناد و قوانین مربوطه و در تحلیل شکل تعاملات موجود بر اساس دیدگاه متخصصین شهری، از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده شده است. به‌منظور تفسیر داده‌های متنی و از طریق فرایند کدگذاری در سه سطح انتزاع استفاده شده است تا فهم عمیقی از شکل کلی تعاملات شهردار تهران در واقعیت شکل بگیرد. با توجه به حجم داده‌های متنی در بخش مدیریت داده‌ها در این پژوهش و به‌منظور مدیریت منسجم داده‌ها از نرم‌افزار (ATLAS.ti 9) بهره گرفته شده است. همچنین برای افزایش اطمینان به یافته‌های پژوهش، ابتدا متن کدگذاری شده مصاحبه‌ها برای بازبینی در اختیار تعدادی از شرکت‌کنندگان در مطالعه قرار گرفته است. سپس از یک پژوهشگر دیگر درخواست شده تا برخی از مصاحبه‌ها را کدگذاری کند. همچنین در جلسات منظم، متن‌های کدگذاری شده مورد بازبینی و تحلیل مجدد قرار گرفته‌اند. در (جدول ۱) مشخصات مشارکت‌کنندگان در پژوهش را بطور کامل بیان می‌کند.

جدول ۱. مشخصات مشارکت‌کنندگان در مصاحبه

ردیف	شناسه	جنسیت	تحصیلات	مسئولیت و سوابق حرفه‌ای	مدت مصاحبه
۱	P1	مرد	کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری	کارشناس راهبردفاتر تسهیلگری	۶۵ دقیقه
۲	P2	مرد	کارشناسی ارشد مدیریت شهری	کارشناس در معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری کارشناس در معاونت شهرسازی و معماری شهرداری تهران	۵۰ دقیقه
۳	P3	زن	کارشناسی ارشد مدیریت شهری	پژوهشگر حوزه شهری	۵۰ دقیقه
۴	P4	مرد	دکتری محیط زیست	سرپرست شهرداری تهران شهردار یکی از مناطق تهران	۳۰ دقیقه
۵	P5	مرد	کارشناسی مهندسی معماری	مشاور اعضای شورای شهر تهران	۵۰ دقیقه
۶	P6	زن	دکتری علوم سیاسی	عضو شورای شهر تهران	۴۰ دقیقه

۷	P7	مرد	کارشناسی ارشد مدیریت شهری	شهردار یکی از مناطق تهران	۱۵ دقیقه
۸	P8	مرد	دکتری شهرسازی	معاون هماهنگی مور مناطق شهرداری تهران / سرپرست شهرداری تهران / شهردار یکی از مناطق تهران	۲۰ دقیقه
۹	P9	مرد	کارشناسی ارشد حقوق	عضو شورای شهر تهران	۱۸۰ دقیقه
۱۰	P10	مرد	کارشناسی جامعه‌شناسی کارشناسی ارشد و دکتری شهرسازی	عضو هیئت علمی دانشگاه	۱۵ دقیقه
۱۱	P11	مرد	کارشناسی مهندسی صنایع کارشناسی ارشد مدیریت فناوری اطلاعات	شهردار یکی از مناطق تهران	۲۰ دقیقه
۱۲	P12	مرد	دکتری معماری	عضو شورای شهر تهران	۷۵ دقیقه
۱۳	P13	مرد	کارشناسی ارشد مهندسی مکانیک	رئیس شورای شهر تهران مدیرعامل شرکت راه آهن شهری تهران و حومه	۱۰۰ دقیقه
۱۴	P14	مرد	دکتری محیط زیست	شهردار یکی از مناطق تهران / استاد دانشگاه / مشاور معاون حمل و نقل و ترافیک شهرداری تهران / معاون اجرایی سابق سازمان حمل و نقل و ترافیک شهرداری تهران	۲۰ دقیقه
۱۵	P15	مرد	کارشناسی ارشد معماری	معاون معماری و شهرسازی شهرداری تهران	۲۰ دقیقه
۱۶	P16	مرد	کارشناسی مهندسی عمران و کارشناسی ارشد مدیریت محیط زیست	شهردار یکی از مناطق تهران	۱۰ دقیقه
۱۷	P17	زن	دکتری روانشناسی	عضو شورای شهر تهران	۲۰ دقیقه
۱۸	P18	مرد	دکتری معماری	شهردار تهران / استاد دانشگاه	۲۵ دقیقه
۱۹	P19	زن	دکتری تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری	معاون برنامه‌ریزی و منابع انسانی / شهرداری منطقه	۱۵ دقیقه
۲۰	P20	مرد	کارشناسی مهندسی برق کارشناسی ارشد مدیریت	شهردار تهران / عضو شورای شهر تهران	۲۵ دقیقه
۲۱	P21	مرد	کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی	شهردار ناحیه / مشاور شهردار منطقه / معاون شهردار منطقه	۱۵ دقیقه
۲۲	P22	زن	دکتری جامعه‌شناسی سیاسی	مدیر مطالعات اجتماعی فرهنگی / کارشناس متخصص رابط با شورا / مدیر برنامه‌ریزی	۱۵ دقیقه
۲۳	P23	مرد	دکتری روابط بین‌الملل	ریاست فراکسیون شوراها / مدیریت شهری و روستایی مجلس شورای اسلامی / عضو شورای شهر تهران	۱۵ دقیقه
۲۴	P24	مرد	دکتری برنامه‌ریزی شهری	شهردار ناحیه / دبیر ستاد مدیریت بحران	۱۵ دقیقه
۲۵	P25	زن	دکتری شهرسازی	شهردار یکی از مناطق تهران	۳۰ دقیقه
۲۶	P26	زن	کارشناسی ارشد معماری و دکتری برنامه‌ریزی شهری	معاون شهرسازی شهرداری منطقه در تهران	۱۵ دقیقه

۵- معرفی محدوده مورد پژوهش

موردپژوهی این پژوهش، شهردار تهران است که شکل و قالب تعاملاتش موردبررسی است. بنابراین محدوده مورد پژوهش ازلحاظ جغرافیایی، شهر تهران است. تعاملات شهردار در شهر تهران به‌عنوان پایتخت و مهم‌ترین کلان‌شهر کشور، از طرفی به دلیل ویژگی‌ها، چالش‌ها و مسائل توسعه شهری در این شهر و از طرف دیگر به دلیل سیاسی‌بودن عموم شهرداران، پیچیدگی‌های بیشتری دارد و نیاز به بررسی آن احساس می‌شود.

۶- یافته‌های پژوهش و بحث

در بررسی تعاملات شهردار در سطوح مختلف قوانین، آیین‌نامه‌ها و لایحه‌های مرتبط بررسی شده است. قانون شهرداری‌ها و اصلاحات بعدی آن، قانون تأسیس شورای

عالی شهرسازی و معماری، قانون نظارت بر گسترش شهر تهران، قانون تشکیلات، وظایف و انتخاب شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران، قانون نظام صنفی کشور، قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور، آیین‌نامه استخدامی شهرداری تهران، دستورالعمل اجرایی مکاتبات اداری شهرداری تهران، طرح مردمی سازی حکمرانی و قوانین و آیین‌نامه‌های مرتبط بررسی و در جدول ۲ به تفصیل بیان شده است. لازم به ذکر است که قوانین بسیار زیادی در حوزه مدیریت شهری موردبررسی بوده است اما اشاره‌ای به تعاملات شهردار در آن‌ها یافت نشده است. در بررسی این قوانین و آیین‌نامه‌ها، مقوله‌های مرتبط با شکل و قالب تعاملات سطوح مختلف شهردار در جدول زیر استخراج شده است.

جدول ۲. بررسی سطوح مختلف تعاملات شهردار در قوانین و آیین‌نامه‌های مرتبط

ماده	متن قانون	سطح تعاملات
قانون شهرداری‌ها با الحاقات و اصلاحات بعدی / مجلس شورای ملی (۱۳۳۴)		
۶	تقسیم‌بندی شهر به حوزه‌های انتخابیه در کمیسیون انجام می‌گیرد که از فرماندار یا بخشدار، شهردار، رئیس شهربانی، رئیس آمار و رئیس ثبت‌اسناد تشکیل شده و به دعوت فرماندار یا بخشدار تشکیل جلسه می‌دهد. این کمیسیون پس از تهیه نقشه و تصویب آن، تقسیم‌بندی را به مرحله اجرا درمی‌آورد.	تعامل با دولت برای برگزاری انتخابات انجمن شهر
۴۶	انجمن شهر و هیئت از اعضای آن مجاز به دخالت در نصب یا عزل کارکنان شهرداری و یا صدور دستور مستقیم به کارمندان شهرداری نیستند. در صورتی که رسیدگی به موضوعی ضروری باشد، انجمن یا اعضای آن باید از طریق شهردار اقدام نمایند.	شهردار رابط تعاملات شورا با مدیران ارشد
۵۲	حکم انتصاب شهردار، پس از معرفی فرماندار و از سوی وزارت کشور صادر می‌شود. برای شهردار تهران و شهرداری‌های مراکز استان‌ها این حکم با پیشنهاد وزارت کشور و به امضای وزیر مربوطه انجام خواهد شد.	تأیید حکم شهردار برعهده دولت
۵۳	این ماده به اعتراضات و ایرادات اعضای شورا نسبت به عملکرد شهردار و شهرداری می‌پردازد. شورا به‌عنوان نهاد نظارتی بر عملکرد شهردار عمل می‌کند و این نظارت از طریق تذکر رئیس شورا، طرح سؤال و در نهایت استیضاح شهردار اعمال می‌شود.	نظارت شورا بر عملکرد شهردار (با سه ابزار تذکر، سوال، استیضاح)
قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری با الحاقات و اصلاحات بعدی / مجلس شورای ملی (۱۳۵۱)		
۳	اعضای شورای عالی شهرسازی و معماری ایران عبارتند از: ۱- وزیر آبادانی و مسکن / ۲- وزیر کشور / ۳- وزیر اقتصاد / ۴- وزیر فرهنگ و هنر / ۵- وزیر آب و برق / ۶- وزیر کشاورزی و منابع طبیعی / ۷- وزیر دفاع / ۸- رئیس سازمان برنامه و بودجه ریاست شورای عالی شهرسازی و معماری ایران با وزیر آبادانی و مسکن خواهد بود. تبصره ۱- نظرات استاندار یا فرماندار کل، اعضای انجمن شهرستان، انجمن شهر، شهردار و کارشناسان مجرب در بررسی و تغییرات طرح‌های جامع شهری دریافت و به کار گرفته خواهد شد.	دخیل بودن دولت در اداره امور شهر و لزوم تعامل شهردار با دولت (در حد نظرخواهی)
۵	بررسی و تصویب طرح‌های تفصیلی شهری و تغییرات مربوط به آن‌ها در هر استان یا فرمانداری کل، توسط کمیسیون انجام می‌شود که ریاست آن بر عهده استاندار یا فرماندار کل است. اعضای این کمیسیون شامل رئیس انجمن شهرستان، شهردار، نمایندگان وزارت فرهنگ و هنر، وزارت آبادانی و مسکن، و نیز نماینده مهندس مشاور طراح طرح هستند. بخش‌هایی از نقشه‌های تفصیلی که به تصویب انجمن شهر برسند برای شهرداری لازم‌الاجرا خواهند بود. همچنین هرگونه تغییر در نقشه‌های تفصیلی که بر اساس طرح جامع شهری اثرگذار باشد نیاز به تأیید شورای عالی شهرسازی دارد. تبصره ۳ (اصلاحی ۱۳۸۸) مرتبط با شهر تهران بیان می‌کند که معاونین مربوطه از وزارتخانه‌های راه و شهرسازی، کشور، نیرو، جهاد کشاورزی، به همراه معاونین روسای سازمان‌های حفاظت محیط‌زیست و میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی همچنین شهردار تهران به‌عنوان رئیس کمیسیون و رئیس شورای اسلامی شهر تهران (بدون حق رأی)، اعضای این کمیسیون را تشکیل می‌دهند. دبیرخانه این کمیسیون در شهرداری تهران مستقر خواهد بود. جلسات کمیسیون با حضور اکثریت اعضاء رسمیت می‌یابد و تصمیم‌گیری‌ها تنها با حداقل چهار رأی موافق معتبر خواهد بود.	دخیل بودن دولت در اداره امور شهر و لزوم تعامل شهردار با دولت

قانون نظارت بر گسترش شهر تهران / مجلس شورای ملی (۱۳۵۲)	
۱	برای تعیین سیاست‌ها، ایجاد هماهنگی و نظارت بر توسعه شهر تهران و جلوگیری از گسترش بی‌رویه آن، شورای اقتصاد که بر اساس قانون برنامه‌بودجه تشکیل شده است، در صورت لزوم جلساتی با حضور وزیر آبادانی و مسکن، وزیر نیرو، وزیر کشور و شهردار تهران برگزار کرده و مطابق ترتیبات پیش‌بینی‌شده در این قانون اقدام خواهد کرد. تبصره- تصمیمات شورای مذکور در مورد اجرای این قانون به‌وسیله نخست‌وزیر به دستگاه‌های اجرایی ابلاغ و پیگیری می‌شود.
آیین‌نامه استخدامی شهرداری تهران با الحاقات و اصلاحات بعدی / هیئت وزیران (۱۳۵۸)	
۷۶	انواع مجازات‌های اداری و نحوه رسیدگی به تخلفات و تقصیرات اداری کارکنان شهرداری تهران مشابه مقرراتی است که برای کارکنان رسمی مشمول قانون استخدام کشوری اجرا می‌شود. در این خصوص، شهردار یا رئیس مؤسسه تابع دارای اختیاراتی مشابه اختیارات پیش‌بینی‌شده برای رؤسای مؤسسات دولتی در این قوانین است.
آیین‌نامه اجرایی ماده واحد قانون تشکیل کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی / هیئت وزیران (۱۳۷۲)	
۱	جهت پیشگیری و کاهش پیامدهای ناشی از بلایای طبیعی، تبادل اطلاعات، انجام مطالعات و تحقیقات علمی، کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی با ساختاری شامل یک کمیته هماهنگی و نه کمیته فرعی تخصصی تحقیقاتی به شرح زیر تشکیل خواهد شد. شهرداری تهران در کمیته‌های زیر عضویت دارد: الف- کمیته فرعی مقابله با خطرات ناشی از زلزله و لغزش لایه‌های زمین به مسئولیت وزارت مسکن و شهرسازی ب- کمیته فرعی رفع آلودگی هوا به مسئولیت سازمان حفاظت محیط‌زیست ج- کمیته فرعی امداد و نجات به مسئولیت جمعیت هلال احمر
۶	کمیته کاهش اثرات بلایای طبیعی در سطح استان با حکم وزیر کشور و به ریاست استاندار، همراه با حضور مسئولان مربوطه استانی و شهردار مرکز استان تشکیل می‌شود. همچنین، کمیته‌های فرعی این شورا در مواقع ضروری با همان ترکیب مسئولان استانی و به ریاست نماینده استاندار و با حکم او ایجاد شده و به فعالیت خواهند پرداخت.
قانون تشکیلات و وظایف و انتخاب شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران با اصلاحات و الحاقات بعدی / مجلس شورای اسلامی (۱۳۷۵)	
۱۰	نمایندگان مجلس شورای اسلامی، فرمانداران، شهرداران، بخشداران، دهیاران و مدیران کل و روسای ادارات می‌توانند در جلسات شورای اسلامی حوزه مسئولیت خود بدون حق رأی شرکت کنند.
۷۱	وظایف شورای اسلامی شهر به شرح زیر است: ۱- انتخاب شهردار برای مدت چهار سال. تبصره ۱- شورای اسلامی شهر موظف است بلافاصله پس از رسمیت یافتن نسبت به انتخاب شهردار واجد شرایط اقدام نماید. تبصره ۳- نصب شهرداران در شهرها با جمعیت بیشتر از دویست هزار نفر و مراکز استان بنا به پیشنهاد شورای شهر و حکم وزیر کشور و در سایر شهرها به پیشنهاد شورای شهر و حکم استاندار صورت می‌گیرد.
۷۲	شرایط احراز تصدی سمت شهردار طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که بنا به پیشنهاد وزارت کشور به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.
۷۳	این ماده به اعتراض و ایراد اعضای شورای شهر نسبت به عملکرد شهردار و شهرداری می‌پردازد. شورای شهر به‌عنوان نهاد نظارتی بر عملکرد شهردار عمل می‌کند و این نظارت از طریق تذکر رئیس شورا، طرح سوال و در نهایت استیضاح شهردار انجام می‌شود.
قانون نظام صنفی کشور / مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۲)	
۴۸	کمیسیون نظارت در شهرستان‌های مراکز استان‌ها با حضور رئیس شورای شهر و شهردار در کنار اعضای دیگر تشکیل می‌گردد.
۵۳	هیأت عالی نظارت با ترکیب زیر تشکیل می‌شود: وزیر بازرگانی (رئیس هیأت)؛ وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ وزیر کشور؛ وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛ وزیر دادگستری؛ وزیر امور اقتصادی و دارایی؛ وزیر صنایع و معادن؛ فرماندهی نیروی انتظامی کشور؛ شهردار تهران؛ رئیس شورای اصناف کشور؛ و رؤسای مجامع امور صنفی شهرستان تهران. طبق این ماده قانونی، شهردار تهران از اعضای هیأت عالی نظارت نظام صنفی بوده است.

عضویت شهردار تهران یا نماینده وی در شورای فرهنگ عمومی / شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۸۳)	
تعاملات شهردار با دولت	شورای عالی انقلاب فرهنگی در جلسه ۵۴۱ مورخ ۸۳/۴/۹ با توجه به فعالیت‌های شهرداری تهران در امور فرهنگی، پیشنهاد عضویت شهردار یا نماینده وی در شورای فرهنگ عمومی را تصویب کرد.
تصویب‌نامه تشکیل کمیسیون جهت بررسی و هماهنگی مسائل و مشکلات کلانشهر تهران و سایر کلان‌شهرها / هیئت وزیران (۱۳۹۲)	
تعاملات شهردار با دولت	برای بررسی و هماهنگی مسائل و چالش‌های کلانشهر تهران و سایر کلان‌شهرها و در راستای اجرای تبصره ماده ۶ آئین‌نامه داخلی هیأت دولت، کمیسیونی ویژه تشکیل می‌شود. این کمیسیون شامل وزیران راه و شهرسازی، اطلاعات، تعاون، کار و رفاه اجتماعی، صنعت، معدن و تجارت، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، ورزش و جوانان، جهاد کشاورزی، نیرو، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کشور است. همچنین رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست، معاونان علمی و فناوری و برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور نیز در این کمیسیون حضور خواهند داشت. علاوه بر این، با دعوت از استاندار تهران، رئیس شورای اسلامی شهر تهران و شهردار تهران، جلسات این کمیسیون برگزار می‌شود.
دستورالعمل اجرایی مکاتبات اداری شهرداری تهران / شهرداری تهران (۱۳۹۸)	
شهردار در رأس تعاملات با دولت	مکاتبات با مقامات و مراجع ذیل و مشاغل هم‌تراز صرفاً با امضای شهردار تهران ارسال می‌گردد؛ دفتر مقام معظم رهبری، ریاست جمهوری و معاونان ایشان، رئیس قوه قضائیه و معاونان ایشان، رئیس قوه مقننه و معاونان ایشان، دبیر شورای نگهبان، رئیس سازمان صداوسیما، وزرا و نمایندگان مجلس شورای اسلامی، رئیس ستاد فرماندهی کل قوا و فرماندهان نیروهای نظامی و انتظامی، رئیس و اعضای شورای اسلامی شهر تهران.
تعاملات شهردار با شورا از طریق معاونت امور شورا	مکاتبه با شورای اسلامی شهر تهران توسط تمامی واحدهای سازمانی شهرداری تهران از طریق معاونت برنامه‌ریزی، توسعه شهری و امور شورا صورت پذیرد.
ساختار سلسله مراتبی در تعاملات درون‌سازمانی	مدیرکل دفتر شهردار تهران می‌تواند با شهردار تهران، معاونان و مشاوران شهردار تهران، شهرداران مناطق، مدیران کل، مدیران عامل سازمان‌ها و شرکت‌ها و مؤسسات و روسای کلیه مراکز مستقل، مکاتبه نماید. مکاتبه با مدیرکل دفتر شهردار تهران صرفاً از طریق معاونان شهردار تهران امکان‌پذیر هست.

فصل دوم

و بررسی و تصویب طرح‌های تفصیلی شهری و تغییرات مربوط به آن‌ها است. همچنین در قانون نظارت بر گسترش شهر تهران، آیین‌نامه اجرایی ماده واحد قانون تشکیل کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی و قانون نظام صنفی کشور، تصویب‌نامه تشکیل کمیسیون جهت بررسی و هماهنگی مسائل و مشکلات کلانشهر تهران و سایر کلان‌شهرها و همچنین عضویت شهردار تهران یا نماینده وی در شورای فرهنگ عمومی به لزوم تعاملات شهردار با دولت اشاره شده است، در تمامی این قوانین جلسات و تصمیم‌گیری‌هایی اتفاق می‌افتد که لازم است هم شهردار و هم نمایندگان از دولت حضور داشته‌باشند.

در قانون تشکیلات، وظایف و انتخاب شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران نیز به تعاملات شهردار با اعضای شورای شهر اشاراتی شده است. طبق قانون انتخاب شهردار برعهده شورای شهر است که نقطه آغازین تعاملات شهردار با شورای شهر است. همچنین نظارت بر عملکرد شهردار و شهرداری نیز

از در قانون شهرداری‌ها، به تأیید حکم شهردار توسط دولت اشاره شده است که در واقع اولین نقطه از تعاملات شهردار با دولت محسوب می‌شود. همچنین تعاملات اعضای شورای شهر با مدیران شهرداری مطرح شده است که این نوع تعاملات به‌صورت مستقیم نیست و اعضای شورای شهر با مدیران شهرداری رابطه مستقیم ندارد بلکه شهردار واسطه میان اعضای شورا و مدیران شهری است. همچنین بخشی از این قانون به نحوه نظارت اعضای شورا نسبت به عملکرد شهردار و شهرداری می‌پردازد. شورا به‌عنوان نهاد نظارتی بر عملکرد شهردار عمل می‌کند و این نظارت از طریق تذکر رئیس شورا، طرح سؤال و در نهایت استیضاح شهردار اعمال می‌شود که این نوع نظارت به‌عنوان تعامل میان شورا و شهردار مطرح است.

براساس قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری، دولت در اداره امور شهر تاحدی دخیل است. بنابراین لزوم تعاملات شهردار با دولت مطرح می‌شود. مصداق بارز این تعاملات، حضور شهردار و نمایندگان دولت در جلسات بررسی و تغییرات طرح‌های جامع شهری

۱-۶- تعاملات درونی شهردار

تعاملات درونی شهردار (درون سازمانی) یکی از مقوله‌های اصلی استخراج شده از فرایند کدگذاری است. شکل و قالب تعاملات درون سازمانی شهردار با مدیران ارشد به طور کلی به برگزاری دودسته جلسه تقسیم می‌شود. دسته اول جلسه‌های رسمی^۲ هستند که به صورت عرف در شهرداری تشکیل می‌شود و طول دوره آن کاملاً به اختیار، سلیقه و سبک مدیریتی شهردار وابسته است. این جلسه‌ها شامل جلسه شورای معاونین، جلسه شورای شهرداران، جلسه شورای معاونین و شهرداران، جلسه دوم جلسه‌های غیررسمی^۳ هستند که عمدتاً به صورت خصوصی و بنا به ضرورت و خارج از بروکراسی اداری برگزار می‌شوند. تعاملات غیررسمی شهردار در سطح درون سازمانی، به صورت شرطی انجام می‌شود یعنی مشروط به شرایطی است. این تعاملات مشروط به سبک مدیریتی شهردار است که چقدر برای این تعاملات اهمیت قائل باشد و وقت بگذارد. در حالت کلی هم تعاملات درون سازمانی شهردار منوط به نوع نگاه تخصصی وی است یعنی منوط به اولویت‌های شهردار است که کدام معاونت یا منطقه و یا سازمان شهرداری مهم‌تر است و در اولویت‌های برنامه‌ریزی شهردار است. عامل دیگری که می‌توان از آن یادکرد میزان درآمدزایی مدیران ارشد برای شهرداری است که شهردار را برای تعاملات ترغیب می‌کند.

۲-۶- تعاملات میانی شهردار

تعاملات میانی شهردار (با شورای شهر) یکی از مقوله‌های اصلی استخراج شده از فرایند کدگذاری است. شکل و قالب تعاملات میانی شهردار (با شورا) دو دسته است. دسته اول تعاملات قانونی و رسمی^۴ شهردار با شورا است که در قانون به صورت مستقیم و یا غیرمستقیم به آن اشاره شده است و تدابیری برای آن اندیشیده شده است، مثل حضور شهردار در صحن شورا، تعامل از طریق معاونت امور شورا، حضور معاون امور شورا در صحن شورا، ارائه لایحه به شورا، عضویت شورا در کمیسیون‌های شهرداری و مصوبات شورای شهر. دسته دوم تعاملات مشروط^۵

برعهده شورای شهر است که با ابزارهای تذکر، سؤال و استیضاح صورت می‌گیرد. که در این قانون ضمانت اجرایی برای نظارت پذیری شهردار و لزوم تعامل در نظر نگرفته است. در دستورالعمل اجرایی مکاتبات اداری شهرداری تهران و آیین‌نامه استخدامی شهرداری تهران نیز به تعاملات درونی شهردار با مدیران ارشد شهرداری اشاره شده است. در این قوانین به لزوم تعاملات درون سازمانی شهردار مطرح شده است. همچنین این تعاملات ساختاری سلسله مراتبی دارد و به صورت مستقیم نیست و مکاتبه با مدیرکل دفتر شهردار تهران صرفاً از طریق معاونان شهردار تهران امکان‌پذیر هست. نتایج تحلیل قوانین و آیین‌نامه‌ها که به تفصیل در (جدول ۲) بیان شده است به این شرح است: به طور کلی قوانین به میزان کافی به موضوع تعاملات شهردار با سطوح مختلف توجه نداشته است. در تعاملات سطح درونی خلأ قانون وجود دارد و نیاز زیادی به وجود قوانین و آیین‌نامه‌های اجرایی مرتبط به تعاملات شهردار با مدیران ارشد احساس می‌شود. در سطح میانی نیز ضمانت اجرایی برای انجام تعاملات و نظارت پذیری شهردار در نظر گرفته نشده است. در سطح بیرونی نیز با وجود تأکید بر ضرورت انجام تعاملات با سطوح بالای دولت اما متن قوانین الزامی برای انجام تعاملات با دولت در نظر نگرفته است و صرفاً به نکوداشت تعاملات با دولت پرداخته است. همچنین برخی قوانین، نارسایی و نواقصی نیز دارد. به طور مثال در تعاملات شورا با شهرداری سلسله‌مراتبی در نظر گرفته شده است و شورا به طور مستقیم تعاملی با مدیران ارشد ندارد و ارتباطاتش با مدیران ارشد شهرداری صرفاً از طریق شهردار انجام می‌شود و همین روی تعاملات اثر می‌گذارد. همچنین شورا در تعاملاتش با شهردار با محدودیت ابزارهای قانونی مواجه است. به طور کلی می‌توان گفت در متن قوانین صرفاً به ضرورت انجام تعاملات و یا به ابعاد ظاهری و قالب کلی تعاملات اشاراتی شده است و خلأ قانونی زیادی دیده می‌شود. همچنین برای شیوه انجام تعاملات، ضمانت اجرایی و الزامی برای انجام تعاملات تدابیری اندیشیده نشده است.

هستند که برحسب عرف و بنا به ضرورت انجام می‌شود و شدت آن بسته به سبک مدیریتی شهردار و پیگیری اعضای شورا انجام می‌شود. این تعاملات شامل جلسه‌های شهردار با رئیس شورا، دعوت مدیران شهرداری به کمیسیون‌های شورا، حضور اعضای شورا در دفتر شهردار و بازدید اعضای شورا است. این تعاملات مشروط به سبک مدیریتی شهردار است که تا چه میزان اهل مذاکره و تعامل با شورا باشد یا نباشد. همچنین تعاملات با شورا به میزان پیگیری اعضای شورا بستگی دارد. وزن سیاسی اعضای شورا و همچنین قدرت تأثیرگذاری عضو شورا در آرای سایر اعضای شورا عواملی هستند که منجر می‌شوند شهردار به تعامل روی بیاورد. در هر صورت شهردار برای باقی‌ماندن در جایگاه خود باید با تعدادی از اعضای شورا رابطه مناسبی داشته باشد تا از استیضاح و برکنار شدن جلوگیری کند.

۳-۶- تعاملات بیرونی شهردار

تعاملات بیرونی شهردار (با دولت) یکی از مقوله‌های اصلی استخراج‌شده از فرایند کدگذاری است. شکل و قالب تعاملات بیرونی شهردار (با دولت) دو دسته است. دسته اول تعاملات قانونی و رسمی^{۱۱} شهردار با دولت

است که در قانون به‌صورت مستقیم و یا غیرمستقیم به آن اشاره شده است و تدابیری برای آن اندیشیده شده است مثل حضور شهردار در جلسه‌های هیئت دولت، عضویت شهردار در کمیسیون‌های دولت، به‌عنوان مثال عضویت شهردار در کمیسیون زیربنایی، عضویت شهردار در کمیسیون کلان‌شهرها همچنین عضویت دولت در کمیسیون‌های شهرداری و تعامل از طریق مشاور امور مجلس شهردار. دسته دوم تعاملات مشروط^{۱۲} هستند تعاملات غیررسمی شهردار در سطح بیرونی (با دولت) به‌صورت شرطی انجام می‌شود یعنی مشروط به شرایطی است. این تعاملات مشروط به قدرت چانه‌زنی شهردار و روابط شخصی وی با دولت صورت می‌گیرد. شهردار در این تعاملات باید توان تأمین منافع دولت را داشته باشد تا دولت با وی تعامل کند. این دسته از تعاملات بنا به ضرورت و بسته به قدرت شهردار و میزان مشارکت و همکاری دولت صورت می‌گیرد مثل ارائه لایحه به مجلس از طریق دولت، تعامل با نهادهای حاکمیتی، امضای تفاهم‌نامه و قرارداد و تهاثر با نهادهای دولتی که این موارد در دوران شهرداران مختلف، بنا به شرایط متفاوت است و می‌تواند زیاد یا کم باشد. جدول ۳ نتایج و دسته‌بندی مفاهیم را در سه سطح نمایش می‌دهد.

جدول ۳. مفاهیم پژوهش

مفهوم‌های سطح ۱ (گدها)	مفهوم‌های سطح ۲ (زیرمقوله‌ها)	مفهوم‌های سطح ۳ (مقوله‌های اصلی)
جلسه شورای معاونین جلسه شورای شهرداران جلسه شورای معاونین و شهرداران جلسه شورای معاونین و شهرداران و مدیران	جلسات رسمی	تعاملات درونی (درون سازمانی)
جلسه‌های ضرب‌العجل با مدیران ارشد جلسه‌های خصوصی با مدیران ارشد	تعاملات مشروط با مدیران ارشد	
حضور شهردار در صحن شورا تعامل از طریق معاونت امور شورا حضور معاون امور شورا در صحن شورا ارائه لایحه به شورا عضویت شورا در کمیسیون‌های شهرداری مصوبات شورای شهر	تعاملات رسمی و قانونی	تعاملات میانی (با شورا)
جلسه‌های شهردار با رئیس شورا حضور اعضای شورا در دفتر شهردار دعوت مدیران شهرداری به کمیسیون‌های شورا بازدید اعضای شورا	تعاملات مشروط با شورای شهر	

تعاملات بیرونی (با دولت)	تعاملات رسمی و قانونی	حضور شهردار در جلسه‌های هیئت دولت عضویت شهردار در کمیسیون زیربنایی عضویت شهردار در کمیسیون کلان‌شهرها عضویت دولت در کمیسیون‌های شهرداری تعامل از طریق مشاور امور مجلس شهردار
	تعاملات مشروط با دولت	ارائه لایحه به مجلس از طریق دولت تعامل با نهادهای حاکمیتی امضای تفاهم‌نامه و قرارداد تهاتر با نهادهای دولتی

۷- نتیجه‌گیری

به‌طور کلی تعاملات شهردار تهران، در سه سطح مورد بررسی قرار گرفت. که شامل تعامل با مدیران ارشد شهرداری، تعامل با شورای شهر و تعامل با دولت است. در بخش قوانین معضلاتی از قبیل خلأ قانون، نارسایی و نقص، نبود ضمانت اجرایی برای قانون و نبود شفافیت و جزئیات برای اجرای قانون دیده می‌شود. در نتیجه نیاز به تکمیل و اصلاح قوانین و همچنین وضع قوانین جدید مرتبط با تعاملات شهردار احساس می‌شود. پس قوانین نیاز به بازنگری اساسی دارند تا در وهله اول قوانین موجود، شفاف‌تر شوند و جزئیات بیشتری برای آن اندیشیده شود، نارسایی‌ها و نقص آن رفع شود و ضمانت اجرایی برای آن لحاظ شود. و در ادامه نیاز خلأ قوانین با وضع قوانین جدید حل‌وفصل شود. شکل تعاملات موجود بر اساس دیدگاه متخصصین شهری، در هر سه سطح در دو دسته کلی جای می‌گیرد. دسته اول تعاملات رسمی و قانونی شهردار است که بر اساس عرف یا متن قانون این تعاملات شکل می‌گیرد. اما عوامل متعددی از جمله معضلات قوانین که در بالا نیز به آن‌ها اشاره شد باعث ایجاد دسته دیگری از تعاملات می‌شود. این دسته از تعاملات، تعاملات مشروط است که به‌صورت شرطی انجام می‌شود یعنی مشروط به شرایطی است. این دسته از تعاملات زمینه لابی‌گری و تعاملات ناسالم را فراهم می‌کند که در نتیجه فساد در مدیریت شهری را در پی دارد. از جمله محدودیت‌های پژوهش دسترسی به قوانین درون‌سازمانی شهرداری بود. همچنین بررسی سایر ابعاد تعاملات شهردار و تعاملات دیگر ارکان مدیریت شهری برای پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود.

۸- حامیان مالی

مقاله حامی مالی و معنوی نداشته است.

۹- مشارکت نویسندگان

«نویسندگان به‌اندازه یکسان در مفهوم‌سازی و نگارش مقاله سهمیم هستند. همه نویسندگان محتوای مقاله ارسالی برای داوری را تأیید کردند و در مورد تمام جنبه‌های کار توافق دارند.»

۱۰- عدم تعارض منافع

«نویسندگان اعلام می‌دارند که در انجام این پژوهش هیچ‌گونه تعارض منافی برای ایشان وجود نداشته است.»

۱۱- قدردانی

ما از همه افراد برای مشاوره علمی در این مقاله سپاس‌گزاریم.

۱۲- پی‌نوشت‌ها

۱- این تقسیم‌بندی برگرفته از تعریف هانگرو ویلن (۱۳۹۳) از متغیرهای محیطی در مدیریت استراتژیک است. لازم به ذکر است در این تعریف به سه محیط داخلی، کاری و اجتماعی اشاره شده است.

۲- به دلیل گستردگی موضوع تعاملات مدیران شهری و شهروندان بررسی این سطح از تعاملات هدف این پژوهش نیست.

۳- Ilynska, M. Yurii, B. Oleksandr, B. Bykova, T, & Gryshova, R

۴- Social: شهردار برای انجام فعالیت‌هایش نیازمند

برقراری ارتباطات داخلی و بین‌المللی با سایر شهرها است و این فعالیت‌ها از چشم مردم نیز پوشیده نیست.

۵- Intellectual: شخص شهردار به‌عنوان یک فرد، شهروند، ساکن قلمرو مربوطه و عضوی از جامعه اجتماعی مربوطه با ذهنیت مناسب و در نهایت به‌عنوان یک شخصیت روشنفکر فعالیت‌های سازمانی و اقدامات را انجام می‌دهد.

۶- Economic: ماهیت اقتصادی اثربخشی عناصر سازمانی در فعالیت شهردار، بر مبنای معیار اقتصادی است این امر با این واقعیت توجیه می‌شود که هر اقدام سازمانی درکل مربوط به هزینه مواد، نیروی کار، اطلاعات، ارتباطات، پرسنل و سایر منابع مربوط است.

۷- Procedural: معیار رویه‌ای به رویه و فرایند تصمیم‌گیری تا اجرای فعالیت‌ها و اقدامات سازمانی شهردار مربوط است.

۸- Novia Rachmawati, S., Lumbanraja, P., Siahaan, E

۹- Wukich, C

۱۰- Karsten, N

۱۱- Graham, K

۱۲- Headlam, N. Hepburn, P

۱۳- Oliver, M

بخشی از مصاحبه‌ها:

۱۴- یکی از عواملی که تعاملات رو تسهیل می‌کند جلسات، جلسات مدیریتی که در شهرداری شکل می‌گیرد اعم از جلسه شورای معاونان شهردار، جلسه شورای شهرداران معاونان و مشاوران و سایر جلساتی که به‌صورت هفتگی و ماهیانه در برنامه شهردار تهران قرار دارد و او در قالب این جلسات تدابیرش و دستورات و برنامه‌های اجرایی عملیاتی‌اش رو به مجموعه منتقل می‌کند و بازخورد گیری گزارش‌های پیگیری این واحدهای زیرمجموعه ناشی از مصوبات اون جلسات به رأس سیستم منتقل می‌شود. (p8)

۱۵- این جلسات خیلی فوری و توی کار پیش میان. مثلاً

شهردار منطقه حین بازدید از یک پروژه همونجا تصمیم می‌گیرن یه جلسه بذارن که ببینن کار رو چجوری پیش ببرن. و در واقع حالا یک بخشی از کار هم در قالب اینه که یه جلساتی خارج از این بروکرسی گذاشته میشه و صورت جلسه میشه و ضرب العجلی کار انجام میشه. (p1)

من از درون سازمان کاملاً رنگی رنگی دارم برای شما تعریف می‌کنم اینا رو. تازه اصل تعامل این مدیران ارشد بعد جلسه (رسمی) شروع میشه یعنی جلسه که تموم میشه اینا یکی یکی هرکدوم دو دقیقه سه دقیقه وقت می‌گیرن میرن پیش شهردار که اقا تو فلان موضوع دستورتون چیه؟ نظرات همایونی رو کسب میکنن و میرن اجرا میکنن. ته تعامل خلاصه همینیه. (p14)

۱۶- یکی بخش رسمی قضیست که طبق قانون شورا شهردار رو انتخاب میکنه و اونم موظفه که پاسخگو باشه و ابزاری که شورا داره سوال هستش، استیضاح هستش، گزارش‌گیری و گزارش دهی هست حالا اینا مواردیه که قالب رسمی قضیه‌ست. (p6)

رسمی‌ترین تعامل شهردار با شورا هم لایحه است. لوایح حتماً باید به امضای خود شهردار برسه. تذکراتم باز به خود شهردار منعکس میشه. (p11)

۱۷- اما عمدتاً شورا برای این که بتونه ارتباط بیشتر و بهتری برقرار کنه در کمیسیون‌های شهرداران مناطق و معاونت‌ها رو به تناسب موضوع دعوت میکنه و اینجوری متوجه میشه آنچه داره در شهرداری در بخش‌های مختلف انجام میشه و نقطه نظراتش رو دیکته میکنه. البته اونجا شهردار حضور نداره و از طریق مدیران شهردار وارد تعامل میشه. (p14)

۱۸- یک سری تعاملات شهردار هم با خود دولته چون شهردار تهران دعوت میشه به جلسات هیئت دولت تعامل شهردار تهران با دولت در راس صورت می‌گیره یعنی مستقیماً شهردار با رئیس جمهور با معاون اولش با وزرا در تعامله در قالب شرکت در جلسات هیئت دولت و شرکت در جلسات کمیسیون‌های ذیل دولت از جمله کمیسیون زیربنایی. (p8)

۱۹- شهردار با تمام این سازمان‌ها تعامل داره و در قالب

تفاهم‌نامه‌ها، نوشتن قراردادهای مشترک و وحدت رویه‌های مشترک و این تعامل خیلی میتونه تو بهترشدن مدیریت شهری کمک کنه. (p1)

یه سری از تعاملات شهردار تعاملات غیررسمیه تحت واژه‌های تهاتر یا لابی‌گری. شهردار میاد با فلان سازمان لابی میکنه که فلان پروژه رو در جهت منافع اونا انجام بده اونا هم ی سری کمک مالی بکنه. تهاتر هم که یعنی شهرداری فلان زمین رو میده و یه چیزی جایش میگیره. اینا تعاملات غیررسمی شهرداره که بر اساس قدرت اونا رو انجام میده. مثلاً با قرارگاه خاتم تعامل داره. مثلاً برای جابجایی دکل‌های برق میاد تهاتر میکنه که در جهت منافع شهره. (p3)

۱۳- منابع

- ۱- ایمانی جاجرمی، حسین. (۱۴۰۰). کتاب سبز ۱۴۰۰ (راهنمای عملکرد شهرداری). تهران: مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری و روستایی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور.
- ۲- زارع شاه آبادی، اکبر و فتاحی دولت آبادی. (۱۳۹۸). بررسی رابطه بین تعاملات سیاسی اعضای شورای شهر و توسعه اجتماعی شهر دولت آباد اصفهان. *مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، ۱۱(۴)، ۲۰-۷.
- <https://sanad.iau.ir/Journal/jisds/Article/820136>
- ۳- شهرداری تهران. (۱۳۹۸). *دستورالعمل اجرایی مکاتبات اداری شهرداری تهران*. بازیابی شده در ۱۶ فروردین ۱۴۰۴ از <https://www.tehran.ir>
- ۴- شورای عالی انقلاب فرهنگی. (۱۳۸۳). عضویت شهردار تهران یا نماینده وی در شورای فرهنگ عمومی. از <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/100231>
- ۵- فرج، سارا. (۱۴۰۱). *بررسی نقش و قدرت شهردار در نظام مدیریت شهری ایران: موردپژوهی شهردار تهران*. پایان نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه هنر ایران، دانشکده معماری و شهرسازی، گروه برنامه‌ریزی شهری.
- ۶- مجلس شورای اسلامی. (۱۳۷۵). *قانون تشکیلات، وظایف و انتخاب شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران با اصلاحات و الحاقات بعدی*. از <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/92681>

- ۷- مجلس شورای اسلامی. (۱۳۸۲). *قانون نظام صنفی کشور*. از <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/94011>
- ۸- مجلس شورای ملی. (۱۳۳۴). *قانون شهرداری‌ها با اصلاحات و الحاقات بعدی*. از <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/94737>
- ۹- مجلس شورای ملی. (۱۳۵۱). *قانون تاسیس شورای عالی شهرسازی و معماری با اصلاحات و الحاقات بعدی*. از <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/96910>
- ۱۰- مجلس شورای ملی. (۱۳۵۲). *قانون نظارت برگسترش شهر تهران*. از <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/96963>
- ۱۱- مرادی، حسین. (۱۳۹۵). *آنچه مدیران شهری باید بدانند: گام اول؛ شهرداران نواحی*. تهران: مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران.
- ۱۲- مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران. (۱۳۹۴). *نوشته‌هایی در باب مدیریت شهری و حکمرانی خوب شهری*. تهران: مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران.
- ۱۳- مطهری، مهیا (۱۳۹۵). *بررسی تطبیقی روش انتخاب شهردار در ایران و هفت کشور اروپایی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنر ایران، دانشکده معماری و شهرسازی، گروه برنامه‌ریزی شهری.
- ۱۴- نبوی، سید عباس. (۱۳۸۸). *فلسفه قدرت*. تهران: انتشارات سازمان سمت.
- ۱۵- هیئت وزیران. (۱۳۵۸). *آیین‌نامه استخدامی شهرداری تهران با اصلاحات و الحاقات بعدی*. از <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/99466>
- ۱۶- هیئت وزیران. (۱۳۷۲). *آیین‌نامه اجرایی ماده واحده قانون تشکیل کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی*. از <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/114614>
- ۱۷- هیئت وزیران. (۱۳۹۲). *تصویب‌نامه تشکیل کمیسیون جهت بررسی و هماهنگی مسائل و مشکلات کلانشهر تهران و سایر کلان‌شهرها*. از <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/876540>

References

- 1- Bilynska, M., Yurii, B., Oleksandr, B., Valerijivna, B. T., & Rymma, G. (2020). Modern criteria for the effectiveness of the mayor as a leader in the local government system. *Solid State Technology*, 63(5), 5898-5904. <https://mail.solidstatetechnology.us/index.php/JSSST/article/view/5912>
- 2- Center for Studies and Urban Planning of Tehran. (2015). *Writings on Urban Management and Good Urban Governance*. Tehran: Center for Studies and Urban Planning of Tehran. [In Persian]
- 3- Council of Ministers. (1979). Employment Regulations of Tehran Municipality with Subsequent Amendments and Addenda. Retrieved from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/99466> [In Persian].
- 4- Council of Ministers. (1993). *Executive By-law of the Single Article Law on the Establishment of the National Committee for Disaster Risk Reduction*. Retrieved from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/114614> [In Persian].
- 5- Council of Ministers. (2013). *Decree on the Formation of a Commission to Review and Coordinate Issues and Problems of Tehran Metropolis and Other Metropolises*. Retrieved from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/876540> [In Persian].
- 6- Demir, T., & Reddick, C. G. (2015). Political orientation and policy involvement of city managers: An empirical study of the value-activity relationship. *Public Organization Review*, 15(4), 581-598. <https://doi.org/10.1007/s11115-014-0290-y>
- 7- Faraj, S. (2022). *The Role and Power of the Mayor in Iran's Urban Management System: A Case Study of Tehran Mayor. Master's thesis*, Iran University of Art, Faculty of Architecture and Urban Planning, Department of Urban Planning. [In Persian]
- 8- Fenwick, J., & Johnston, L. (2020). Leading the combined authorities in England: a new future for elected mayors?. *Public Money & Management*, 40(1), 14-20. <https://doi.org/10.1080/09540962.2019.1622344>
- 9- Frederickson, H. G. (1999). *The repositioning of American public administration. PS: Political Science & Politics*, 32(4), 701-712. <https://B2n.ir/xy6820>
- 10- Graham, K. (2018). *Leading Canada's cities? A study of urban mayors*. Doctoral dissertation, The University of Western Ontario (Canada).
- 11- HA, I., Najamudin, M., S, B., Sufri, M., & Mangkona, S. (2020). Influence of Leadership Own, External Environment, and Unique Capabilities to Innovation Dperformance Makassar City Smart City Manager. *Journal of Business and Management (IOSR-JBM)*, 22(8), 1-17. [10.9790/487X-2208020117](https://doi.org/10.9790/487X-2208020117)
- 12- Headlam, N., & Hepburn, P. (2017). What a difference a Mayor makes. A case study of the Liverpool Mayoral model. *Local Government Studies*, 43(5), 731-751. <https://doi.org/10.1080/03003930.2017.1333429>
- 13- Imani Jajermi, H. (2021). *Green Book 1400 (Municipality Performance Guide)*. Tehran: Center for Urban and Rural Planning Studies, Organization of Municipalities and Village Administrations of Iran. [In Persian]
- 14- Islamic Consultative Assembly. (1996). *Law on the Structure, Duties, and Election of Islamic Councils and Mayors with Amendments*. Retrieved from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/92681> [In Persian].
- 15- Islamic Consultative Assembly. (2003). *Trade Union Law*. Retrieved from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/94011> [In Persian].
- 16- Karsten, N. (2019). What councillors expect of facilitative mayors: The desired leadership competencies in job advertisements for the Dutch mayoralty and how they are affected by municipal size. *Lex Localis*, 17(1), 179-199. <http://pub.lex-localis.info/index.php/LexLocalis/article/view/1106>
- 17- Koprić, I., Hlynisdóttir, E. M., Džinić, J., & Borghetto, E. (2017). Institutional environments and mayors' role perceptions. In *Political leaders and changing local democracy: The European Mayor* (pp. 149-172).

- Cham: Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-67410-0_5
- 18- Ladner, A., Keuffer, N., Baldersheim, H., Hlepas, N., Swianiewicz, P., Steyvers, K., & Navarro, C. (2019). *Patterns of local autonomy in Europe* (Vol. 3). London: Palgrave Macmillan.
- <https://doi.org/10.1007/978-3-319-95642-8>
- 19- Moradi, H. (2016). *What Urban Managers Should Know: The First Step; District Mayors*. Tehran: Center for Studies and Urban Planning of Tehran.
- 20- Motahhari, M. (2016). *Comparative Study of the Mayor Selection Methods in Iran and Seven European Countries (Master's thesis)*. Iran University of Art, Faculty of Architecture and Urban Planning, Department of Urban Planning.
- 21- Nabavi, S. A. (2009). *Philosophy of Power*. Tehran: SAMT Publishing.
- 22- National Consultative Assembly. (1955). *Municipality Law with Amendments and Addenda*. Retrieved from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/94737> [In Persian].
- 23- National Consultative Assembly. (1972). *Law on the Establishment of the Supreme Council of Urban Planning and Architecture with Subsequent Amendments*. Retrieved from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/96910> [In Persian].
- 24- National Consultative Assembly. (1973). *Law on Supervision of the Expansion of Tehran City*. Retrieved from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/96963> [In Persian].
- 25- Oliver, M. (2012). *How to be an Effective City Manager: Narrative Insight from Leaders*. PhD thesis, The University of Texas at Arlington Faculty of the Graduate School.
- 26- Rachmawati, S. N., Lumbanraja, P., & Siahaan, E. (2021). The effect of adaptive ability, communication skills, and work environment on performance of Medan mayor's office with teamwork as intervening variables. *Journal Research of Social, Science, Economics, and Management*, 1(4), 406-417. [10.36418/jrssem.v1i4.37](https://doi.org/10.36418/jrssem.v1i4.37)
- 27- Supreme Council of the Cultural Revolution. (2004). *Membership of Tehran Mayor or His Representative in the Public Culture Council*. Retrieved from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/100231> [In Persian].
- 28- Svava, J. H. (2003). Effective mayoral leadership in council-manager cities: Reassessing the facilitative model. *Nat'l Civic Rev.*, 92(2), 157-172. <https://doi.org/10.1002/NCR.14>
- 29- Tehran Municipality. (2019). *Executive Guidelines for Administrative Correspondence of Tehran Municipality*. Retrieved April 5, 2025, from <https://www.tehran.ir/> [In Persian].
- 30- Wukich, C. (2022). Connecting Mayors: The Content and Formation of Twitter Information Networks. *Urban Affairs Review*, 58(1), 33-67. <https://doi.org/10.1177/1078087420947182>
- 31- Zare Shahabadi, A., & Fattahi Dowlatabadi, (2019). The Relationship between Political Interactions of City Council Members and Social Development of Dowlatabad City, Isfahan. *Iranian Journal of Social Development Studies*, 11(4), 7-20. <https://sanad.iau.ir/Journal/jisds/Article/820136> [In Persian].
- 32- Zare Shahabadi, Akbar and Fattahi Dolatabadi (2019). Investigating the relationship between political interactions of city council members and social development of Dolatabad city, Isfahan. *Iranian Journal of Social Development Studies*, 11(4), 7-20. (In Persian). <http://noo.rs/SoCz8>